

megjelölik amaz irányt, melyben a társadalomnak s abban az érdekelt feleknek az erőszakos rázkódtatások megelőzése végett, egymást megértve, haladniuk kell.

E törvényjavaslat előkészítésénél figyelembe vettem mindazt, a mi az 1876:XIII. tc. életbelépte óta a törvényhozási tárgyalásokban, a törvényhatóságok, a gazdasági egyesületek felirataiban, emlékirataiban, a gazda- és munkás-kongressusok tanácskozásában, határozataiban, a szaklapokban, az irodalomban, e kérdésre vonatkozólag kifejezésre jutott, - figyelembe vettem továbbá a Tallián-féle tervezetet s a gazdasági egyesületeknek ezen tervezet véleményezése alkalmából nyilvánosságra hozott nézeteit; - meghallgattam a törvényhatósági tisztviselők véleményét; e javaslat előadói tervezetének tárgyalása végett pedig értekezletet tartottam, a melyen a kiváló gyakorlati szakemberek véleményét kértem ki; s ezenkívül írásbeli véleményadás végett, számos gázdával és közigazgatási szakemberrel is közöltem az előadói tervezetet.

Így azt hiszem, hogy az ily módon előkészített javaslat ezen jogviszonyok szabályozását tekintetében az ország minden vidékének megfelelő intézkedéseket tartalmaz.

1907. évi XIX. törvénycikk az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztosításáról

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=90700019.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D36> (2018. 08. 31.)

Szentelítve: 1907. IV. 6. Kihirdetve: 1907. IV. 9.

I. rész

Anyagi rendelkezések – Biztosítási kötelezettség

1. § Betegség esetére való biztosítási kötelezettség alá esnek, nemre, korra és honpolgárságra való tekintet nélkül, mindazok, a kik a magyar szent korona országai területén:
 1. valamely az ipartörvény (1884:XVII. tc.) alá eső foglalkozásnál, ideértve az állami egyedáruságot és az azzal összekötött vállalatokat (1884:XVII. tc. 183. § d) pont), úgyszintén a kir. kisebb haszonvételek sorába tartozó malmokat és az italmérési üzleteket is (1884:XVII. tc. 183. § f) pont);
 2. az ipartörvény alá nem tartozó, de ipar-, illetve vállalkozásszerűleg üzőtt kereseti foglalkozásoknál (műszaki és ügynöki irodákban, színházaknál, gyógyszerárakban, gyógyintézeteknél stb.);
 3. bányákban, kohókban, sóművekben, bányatermékeket feldolgozó egyéb művekben (XIII. fej.), kőfejtő-, homok-, kavics- és agyagtermelő, kő- és földanyagok törésével és feldolgozásával foglalkozó üzemeknél, telepeknél és munkáknál;

4. út-, híd-, vasút-, alagút-, víz-, gát-, csatorna-, kikötő-, erdősítési-, vízvezeték-, gáz-, villámvilágító és erőátviteli vezeték-építkezéseknél;
5. gyúlékony, az egészségre ártalmas vagy mérges, úgyszintén robbanó anyagok és robbantó tárgyak előállításánál és feldolgozásánál;
6. vegyészeti, physikai és gyógyszerészeti laboratóriumokban;
7. vágóhidaknál és jégművekben;
8. a vasúti üzemeknél tekintet nélkül a hajtóerőre, ezek gyáraiban és műhelyeiben, építkezéseinél, fenntartási munkáinál, a postánál, távírdánál, távbeszélőknél, ezek építkezési és fenntartási munkáinál (10. §);
9. hajózásnál, mindennemű hajórakodásnál és hajóépítésnél;
10. kotró-, rév-, komp- és tutajozó vállalatoknál;
11. fuvarozásnál, szállítmányozásnál, raktáraknál és kereskedelmi pincészetnél;
12. a mezőgazdasági és erdei termeléssel, állattenyésztéssel, halászáttal, kert- és szőlőműveléssel, selymészettel és méhészettel összefüggő mellékiparágakban, még ha azokban leginkább a saját nyers termények dolgoztatnak is fel (1884:XVII. tc. 183. § a) pont);
13. közintézeteknél (10. §);
14. állami, törvényhatósági, községi és közalapítványi vállalatoknál (XIII. fej.) vagy hivatalokban (10. §), ide nem értve a katonai intézetekben és üzlettelepeknél alkalmazott katonákat (1884:XVII. tc. 183. § e) pont);
15. nyilvános tanintézetek műhelyeiben;
16. egyleteknél, társulatoknál, ipartestületeknél és az e törvény szerint alakult biztosító pénztáraknál

akár állandóan, akár ideiglenesen, kisegítőképen vagy átmenetileg oly fizetéssel vagy bérrel vannak alkalmazva, mely évenként kétezer négyszáz koronánál, illetve naponként nyolc koronánál nem több.

A tengeri hajózásnál és a tengeri halászatnál alkalmazottakra e törvény rendelkezései nem terjednek ki.

2. § Az 1. §-ban említett biztosítási kötelezettség alá eső alkalmazottaknak tekintendők az inasok, gyakornokok, s az olyan egyének is, kik be nem fejezett kiképzésük miatt fizetést vagy bért egyáltalán nem, vagy csak a szokásosnál csekélyebbet kapnak.

Biztosításra kötelezettek továbbá azok is, kik saját műhelyükben vagy lakásukban más iparúzők megbízásából és azok számlájára ipari munkával foglalkoznak (otthoni munkások), még ha a nyers- és segédanyagokat maguk szerzik is be s mellékesen saját számlájukra is dolgoznak.

Az ily otthoni munkások bejelentéséért és biztosítási járulékaikért minden egyes munkaadó felelős.

3. § Balesetbiztosítási kötelezettség alá esnek, a nemre, a korra és a bér vagy a fizetés nagyságára való tekintet nélkül, mindazok, kik az alább felsorolt vállalatoknál, üzemekben vagy munkáknál akár állandóan, akár ideiglenesen, kisegítőképen vagy átmenetileg vannak alkalmazva. Azonban az alkalmazott javadalmazása

úgy a baleseti kártalanítások, mint a baleseti költségelosztás és kirovás tekintetében csak évi kétezer négyszáz korona összegig vétetik számításba.

Azok a vállalatok, üzemek és munkák, melyekre a balesetbiztosítás hatálya kiterjed, a következők:

1. bányák, kohók, sóművek, bányatermékeket feldolgozó egyéb művek (XIII. fej.), kőfejtő-, homok-, kavics- és agyagtermelő-, kő- és földanyagok törésével és feldolgozásával foglalkozó üzemek, telepek és munkák;
2. hajóépítő-, ács- és fűrésztelepek;
3. az összes gyárak, még ha azok az 1884:XVII. tc. 183. §-ának a) pontjában megnevezett foglalkozások mellékiparágaiként üzetnek és azokban leginkább a saját nyers termények dolgoztatnak is fel, úgyszintén az összes ipari műhelyek, a mennyiben azokban állandóan legalább húsz alkalmazott van foglalkoztatva;
4. az összes építőipari üzemek és munkák, úgyszintén a nem iparszerűleg, hanem házilag végzett építkezések, - a nem iparszerűleg végzett és építési engedélyhez nem kötött javítási munkák és egyszerű szerkezetű földszintes építkezések kivételével;
5. út-, híd-, vasút-, alagút-, víz-, gát-, csatorna-, kikötő-, erődítési-, vízvezeték-, gáz-, villámvilágító és erőátviteli vezeték-építkezések;
6. vízvezeték-, gáz-, villámvilágító- és villámhárító-szerelő munkák;
7. út-, ház-, csatorna- és ablaktisztító munkák;
8. kéményseprő-, kútsínáló- és kőfaragó iparüzemek, kő- és gipsz-szobrászat;
9. ablak-, kirakat- és szellőztető készülék-szerelő, asztalos, bádogos, cserepező, házfedő, kovács, lakatos, mázoló, szobafestő, tapétázó és üveges ipari üzemek;
10. gyúlékony, az egészségre ártalmas vagy mérges, úgyszintén robbanó anyagok és robbantó tárgyak előállításai és feldolgozási munkálatai;
11. hivatásos tűzoltóság;
12. vegyészeti, physikai és gyógyszerári laboratóriumok;
13. vágóhidak, mészáros- és hentes üzemek és jégművek;
14. malátát, olajat, lakkokat, festékeket és kencét előállító ipartelepek;
15. az összes vasúti üzemek, tekintet nélkül a hajtóerőre, ezek építkezései, fenntartási munkái, műhelyi üzemek, úgyszintén a vasúti pályaudvarokon folytatott összes ipari üzemek (vendéglők, árusító üzletek stb.);
16. hajózási üzemek, ideértve a hajókon berendezett vendéglő-üzleteket, mindennemű hajórakodási és hajóépítési üzemek és munkák;
17. kotró-, rév-, komp- és tutajozó vállalatok;
18. fuvarozó, szállítmányozó és raktárvállalatok, valamint a kereskedelmi pincészet;
19. gépkocsik (automobilok) kezelése;
20. a posta-, távírda- és távbeszélőüzemek és ezek építkezései, valamint fenntartási munkái;

21. iparszerű fa- és szénraktárak, iparszerű fatermelés;
22. a vízrendező és vízhasználati társulatok szivattyútelepei;
23. betegápoló intézetek;
24. nyilvános tanintézetek műhelyei;
25. javítóintézetekben elhelyezettekkel és letartóztatási intézetekben letartóztatottakkal dolgozó vállalatok; végül
26. mindazok az üzemek, tekintet nélkül az alkalmazott munkások számára, a melyek elemi erő által hajtott gépeket vagy hatósági engedélyhez kötött gőzkazánt használnak.

Az állami, törvényhatósági, községi és közalapítványi üzemek, a menynyiben az 1-26. pontok alá esnek, úgyszintén a biztosítási kötelezettség alá tartozó főüzemek melléküzemeiben és mellékhelyiségeiben foglalkoztatott egyének szintén biztosításra kötelezettek.

A bányatörvény hatálya alá tartozó bányaüzemekben alkalmazottak e törvény XIII. fejezetében megjelölt módon és szervezetben biztosíthatnak.

Az 1902:XIV. tc. 26. §-a akképpen módosíttatik, hogy a gép tulajdonosa a cséplőgép, gőzeke és általában bármely gazdasági gép mellett alkalmazott munkásokat, ide értve a gépészt is, ha azok nincsenek az említett törvény 25. §-a szerint biztosítva, köteles az 1900:XVI. tc. és az előbb említett törvénycikk értelmében szervezett gazdasági munkás- és cselédsegély-pénztár rendkívüli tagjául felvételni s a tagsági díjat (egy korona) helyettük megfizetni; kivévn, ha meggyőződött arról, hogy az illető a pénztárnál mint rendes vagy rendkívüli tag, vagy mint gazdasági cseléd baleset esetére már biztosítva van. Ha a gép tulajdonosa az e bekezdésben reá rótt köteletségének nem tesz eleget: e mulasztásból eredő teljes kárért a munkásnak, illetőleg jogutódainak akkor is felelős, ha a munkaközben bekövetkezett baleset körül őt különben semmiféle gondatlanság se terheli.

A kereskedelemügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy a balesetbiztosítási kötelezettséget rendeleti úton és az 1884:XVII. tc. 183. § a) pontja alá tartozó munkálatok és üzemek tekintetében, a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg, az alkalmazottakra nézve baleseti veszéllyel járó más üzemekre is kiterjeszthesse. Az e tárgyban kiadott rendelet és annak minden módosítása az országgyűlésnek bemutatandó.

4. § Belföldi üzemek állandóan külföldön foglalkoztatott magyar honosságú alkalmazottai az 1-3. §-ban megállapított módon biztosításra kötelezettek, hacsak nincsenek már annak az államnak törvényei szerint biztosítva, a melynek területén hivatásukat teljesítik.

Belföldi üzemek ideiglenesen külföldön foglalkoztatott biztosításra kötelezett magyar honosságú alkalmazottai az e törvény szerinti biztosítás előnyeit egyaránt élvezik, akár bel-, akár külföldön érte őket az e törvény értelmében biztosítás alapjául szolgáló betegség vagy baleset, kivéve, ha az alkalmazott az illető külföldi állam törvényei szerint ott betegség vagy baleset esetére biztosított.

5. § Belföldi üzemekben alkalmazott külföldi honosok a betegség esetére való biztosítás tekintetében minden esetben, a balesetbiztosítás tekintetében pedig csak akkor esnek egyenlő elbánás alá a magyar honosokkal, ha az illető állam a területén alkalmazott magyar honosokkal szemben hasonló eljárást követ. Oly államok alattvalóival szemben, melyekben a balesetbiztosítás nincs törvényesen rendezve, a kereskedelemügyi miniszter a 3. §-ban említett biztosítási kötelezettséget a viszonyosságra való tekintet nélkül is elrendelheti.
6. § Az a vállalat, melynek üzeme az ország határán túl terjed, csak az egyik államban esik biztosítási kötelezettség alá; erre nézve a vállalat székhelye az irányadó. Ha azonban az ily vállalatnak belföldön állandó képviselőisége van, az ennek jogköre alá tartozó alkalmazottak e törvény szerint esnek biztosítási kötelezettség alá.

Az első bekezdésben említett üzemek bel- és külföldi honos alkalmazottai viszonyosság esetében a biztosítás szempontjából az 5. § szerint egyenlő elbánásban részesülnek.

7. § Betegség esetére önként biztosíthatják magukat, s az e törvény X. fejezete értelmében szervezett országos munkás-betegsegélyező és balesetbiztosító pénztár, a mennyiben a törvény mást nem rendel, fölvenni köteles:
- a) a 10. § értelmében biztosítási kötelezettség alá nem eső oly alkalmazottakat, a kiknek évi fizetése lakbérrel együtt ezer koronát, vagy napi bére négy koronát meg nem halad;
 - b) a házi cselédek;
 - c) a házi iparral foglalkozókat;
 - d) a segédszemélyzet nélkül dolgozó önálló iparosokat;
 - e) a közönséges napszámosokat (1884:XVII. tc. 183. § m) pont);
 - f) a biztosított pénztári tagok családtagjait;
 - g) a műhelyekkel bíró nyilvános tanintézetek tanulóit;
 - h) a mezőgazdasági munkásokat és cselédek;
 - i) a javítóintézetekben elhelyezetteket és letartóztatási intézetek üzemeiben foglalkoztatott letartóztatottakat;
 - j) az e törvény életbeléptét közvetlenül megelőzőleg az 1891:XIV. tc. alapján a betegsegélyező pénztáraknál legalább három hónapon át önként biztosítottakat;
 - k) mindazokat az alkalmazottakat, a kik a 3. § értelmében balesetre biztosíthatnak, de az 1. és 2. § értelmében betegség esetére való biztosítási kötelezettség alá nem esnek, a mennyiben évi fizetésük, illetve keresetük kétezer négyszáz koronát, vagy napi keresetük nyolc koronát meg nem halad.

Az a-h) pontok alapján önként belépni kívánó egyének előzetes orvosi vizsgálatnak vethetők alá, s a felvétel az orvosi vizsgálat kedvező eredményétől tehető függővé, ezenfelül az önkéntes belépési jogosultságra nézve az alapszabályok kor tekintetében is állapíthatnak meg korlátokat.

Ha a munkaadó biztosításra nem kötelezett és e szakasz szerint önként biztosítható alkalmazottait maga jelenti be és biztosítja az országos munkás-betegsegélyző és balesetbiztosító pénztárnál, ez esetben az ilyen biztosítás hatálya csak az alkalmazottnak a munkából való kilépése napjával, egyébként pedig mindig csak a naptári év végével szüntethető meg.

8. § Balesetre szabad elhatározásuk alapján biztosíthatják magukat kétezer négyszáz koronát meg nem haladó jövedelmük, illetve javadalmazásuk erejéig mindazok, a kik a 7. § értelmében magukat betegség esetére önként biztosíthatják. Ezeken kívül biztosíthatják:

- a) az ipari üzemek tulajdonosai önmagukat;
- b) balesetbiztosítási kötelezettség alá nem eső alkalmazottaikat;
- c) az üzemben rendszeresen vagy hivatásszerűleg megforduló más személyeket.

E szakasz b) és c) pontjai értelmében eszközölt biztosítások bejelentésük napjával kezdődnek és annak a naptári évnek a végéig tartanak, melyben a biztosítás megszüntetése bejelentetik. Ha az üzem megszűnik, vagy az üzemtulajdonos személyében változás áll be, e biztosítások azonnal megszűnnek, kivéve ez utóbbi esetben, ha az új üzemtulajdonos a biztosítás fenntartását a változástól számított tizenöt nap alatt bejelenti.

Az igazságügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy azokat az eltéréseket, melyekkel e törvény rendelkezései a 3. § 25. pontjában és a 7. § i) pontjában említett üzemekre alkalmazandók, rendeleti úton állapíthassa meg.

9. § Az e törvény értelmében biztosított alkalmazott oly szolgálat közben ért baleset esetére is biztosítottnak tekintetik, melyet a munkaadó vagy megbízottja rendeltévből vagy az üzem érdekében végez.
10. § Az állami, törvényhatósági, községi és közalapítványi vállalatoknál vagy hivatalokban, ideértve az állami vasutakat, postát, távírdát, távbeszélőt és a gyárakat is, továbbá a közintézeteknél (1. § 13. és 14. pont), úgyszintén a nyilvános forgalmú vasúti és gőzhajózási vállalatoknál alkalmazottak nem esnek a betegség esetére való biztosítás hatálya alá, ha az ezeknél érvényben álló szolgálati rendtartások szerint betegség esetében illetményeik részükre a betegség kezdetétől számítva legalább húsz héten át kijárnak.

E vállalatok, hivatalok és közintézetek nyugdíjjogosultsággal kinevezett tisztviselőire, valamint oly alkalmazottaira, a kik, valamint hozzátartozóik üzemi baleset esetére az e törvény VII. fejezetében megállapított kártalanításnak megfelelő nyugdíjigénnyel bírnak, a balesetbiztosítási kötelezettség hatálya sem terjed ki.

Az 1874:XVIII. tc. rendelkezései az annak hatálya alá tartozó alkalmazottakra nézve, a mennyiben azok a második bekezdés értelmében az e törvény szerint való balesetbiztosítás hatálya alól kivételnek, továbbra is érvényben maradnak.

11. § A bér vagy a fizetés nagyságának a betegség esetére való biztosítási kötelezettség, s a fizetendő járulékok szempontjából való megállapításánál a lakbér, vagy a természetbeni lakás egyenértéke, a 7. § a) pontjában megállapított eset kivételével,

ügyszintén az esetleg élvezett pótlékok (az élelmezési pótlékok kivételével) és osztalékok számításba nem vehetők.

Ellenben az e törvény szerinti balesetbiztosításnál, úgy a biztosítási költségek felosztása és kirovása, mint a kártalanítások megállapítása tekintetében az évi javadalmaszba az előző bekezdésben említett összes mellékjavadalmaszások is beszámítandók.

Ha az alkalmazott fizetés vagy bér helyett egészben vagy részben élelmezést kap, a betegség esetére való biztosítási kötelezettségnek, s a fizetendő járulék nagyságának megállapításánál, ügyszintén a balesetbiztosítás évi költségeinek felosztásánál és kirovásánál, valamint a kártalanítások megállapítása tekintetében az élelmezésnek helyben szokásos pénzbeli egyenértéke a tényleg élvezett fizetéssel vagy bérrel együtt veendő alapul. A fizetésen vagy béren felül, vagy az e helyett szerződésileg megállapított élelmezés és egyéb természetbeni járandóságok egyenértéke a kerületi munkásbiztosító pénztár alapszabályaiban állapítandó meg.

1907. évi XLVI. törvénycikk a gazdasági munkásházak építésének állami támogatásáról

<https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=90700046.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D36> (2018. 08. 31.)

Szentesítve: 1907. VII. 31. Kihirdetve: 1907. VIII. 20.

1. § Ha valamely törvényhatóság vagy község munkásházak létesítése céljából gazdasági munkásoknak ingatlant ad el, vagy az építéshez kölcsönt nyújt, vagy kész munkásházakat ad el, vagy ad bérbe, a földművelésügyi miniszter:
 - a) az államkincstár költségére díjtalanul elkészíttetheti a szükséges felméréseket, felosztási vázlatokat, terveket, a szerződések és egyéb okmányok terveit;
 - b) az államkincstár terhére évenként összesen 300,000 koronáig a törvényhatóság vagy községek irányában a munkások helyett, ezek javára, kötelezettséget vállalhat a vételár, illetőleg a kölcsön után járó évi tőke- és kamattörlesztési részletek meghatározott hányadának legfeljebb 100 féléven át, illetőleg az évi bérösszeg meghatározott hányadának legfeljebb 30 éven át való megfizetésére.
2. § Az első szakaszban megállapított kedvezmények csak akkor engedélyezhetők:
 - a) ha a munkásházak építési helyeül kijelölt ingatlan fekvésénél, minőségénél fogva gazdasági munkásházak létesítésére alkalmas;
 - b) ha az építéshez kizárólag hazai anyag használatik;
 - c) ha a telkek vagy házak eladása (bérbeadása), illetőleg a házépítési kölcsön a közérdekeket szolgálja és nem üzérkedési célú;
 - d) ha az eladás (bérbeadás), illetőleg a kölcsön feltételei s a létesítés terve a gazdasági munkásokra nézve előnyösek;